

Genomlysning 2024

Kommunstyrelsen

Dokumentinfo: Del av ekonomisk handlingsplan
Projektnamn: Genomlysning
Diarienummer: 2024.260 KS

Beställare: Kommunstyrelsen
Projektledare: Ekonomichef
Datum: 2024-08-13

1 Inledning

Kommunstyrelsen beslutade den 11 december 2023, § 217, att anta en kommunkoncernövergripande ekonomisk handlingsplan i syfte att frigöra resurser till kommande kostnadsökningar inom den kommunala välfärden. En av åtgärderna i denna handlingsplan är att årligen genomföra genomlysningar av kommunens förvaltningar och dess verksamheter.

I genomlysningarna ska organisation och gränsdragningar ses över, det ska även genomföras en översyn om förvaltningens arbete kan genomföras på ett mer effektivt sätt.

Här följer kommunstyrelsens genomlysning. Inledningsvis presenteras nyckeltal som redogör för kommunstyrelsens verksamheter, hur resultat har förändrats över tid eller hur Alingsås resultat står sig i jämförelse med andra kommuner. Därefter följer en jämförelseanalys som utmynnar i konkreta effektiviseringsåtgärder.

2 Jämförelse av nyckeltal

Här presenteras de nyckeltal som bedöms vara de som är mest centrala för att bedöma kommunstyrelsens effektivitet. De presenteras utifrån grupperingarna *Ekonomi*, *Personal* och *Kvalitet*. I den mån det har varit möjligt jämförs Alingsås kommuns resultat med genomsnittet bland Sveriges kommuner och med de kommuner statistikdatabasen Kolada anger som strukturellt liknande Alingsås på en övergripande nivå. Vidare jämförs Alingsås med Ale kommun och Kungälv kommun som bedöms vara jämförbara kommuner och relevanta då de ligger geografiskt nära. För vissa nyckeltal är det dock inte möjligt att få till en bra jämförelse, i dessa fall presenteras istället Alingsås resultat över tid.

2.1 Ekonominyckeltal

Nyckeltal, Alingsås	År 2021	År 2022	År 2023
Total nettokostnad KLK (mnkr)	-97,6	100,2	108,9
Kostnad för IT-tjänster (mnkr)	45,1	48,6	53,3
Debiteringsgrad detaljplanverksamhet	-	-	41%

Nyckeltal	Alingsås	Liknande kommuner	Ale	Kungälv	Kommun-genomsnitt
Kostnad för överförmyndare/nämnd, kr/ställföreträdarskap	År 2023: 8 695	År 2023: 8 173	År 2023: 6 405	År 2023: 7 645	År 2023: 9 100
	År 2022: 9 196	År 2022: 7 214	År 2022: 8 023	År 2022: 6 020	År 2022: 8 825
	År 2021: 9 491	År 2021: 8 374	År 2021: 8 250	År 2021: 6 895	År 2021: 8 507

2.2 Personalnyckeltal

Nyckeltal, Alingsås	År 2021	År 2022	År 2023
Pulsmätning KLK Medelvärde alla frågor (1–4)	-	3,2	3,3
Pulsmätning KLK Min arbetsbelastning är acceptabel just nu (1–4)	-	2,8	3
Pulsmätning KLK Jag ser fram emot att gå till arbetet (1–4)	-	3,4	3,4
Antal årsarbetare på KLK (tillsvidareanställda och visstidsanställda)	120	133	138
Antal medarbetare per chef på KLK	9	9	9
Antal medarbetare per chef inom kommunens förvaltningar	21	22	21
Sjukfrånvaro KLK	3,5%	3,4%	3,7%

Nyckeltal, Alingsås	År 2021	År 2022	År 2023
Sjukfrånvaro Alingsås kommun	8,2%	8,4%	7,4%
Personalomsättning KLK	20%	14%	11%
Personalomsättning Alingsås kommun	11%	13%	11%

2.3 Kvalitetsnyckeltal

Nyckeltal, Alingsås	År 2021	År 2022	År 2023
Chefers och medarbetares nöjdhet med att få tillräckligt med stöd och service från KLK (1–5)	-	3,6	3,8
Antal registrerade allvarliga IT-störningar	10	16	24
Antal hanterade E-tjänstären den – Externt	12 500	16 800	17 700
Antal hanterade E-tjänstären den – Internt	30 900	41 000	49 100

Nyckeltal	Alingsås	Liknande kommuner	Ale	Kungälv	Kommun-genomsnitt
Insikt upphandling	58	67	70	57	66
Kommunens information kring större förändringar fungerar bra, andel (%)	55	44	43	42	50
Delaktighetsindex	59	68	-	54	62
Trygghet- och säkerhet kommunindex	58	53	55	53	57

2.4 Jämförelseanalys

Kommunledningskontorets nettokostnad ökade från år 2021 till år 2022 med 2,7 mnkr (2,8 procent). Under 2022 genomfördes en organisationsförändring där IT-avdelningen utökades samt delades upp i två enheter. Samtidigt upprättade stabsavdelningen en ny enhet för överförmyndarsamverkan med Lerums kommun. En utökad överförmyndarverksamhet ska inte påverka nettokostnadsutvecklingen då intäkter och kostnader ska delas lika mellan Alingsås och Lerums överförmyndarnämnd. Detta gäller även organisationsförändringen för IT-avdelningen och kostnader för facklig verksamhet, där kostnader delas mellan kommunens nämnder. Totalt sett ökade ovan nämnda verksamheter med motsvarande 8,5 årsarbetare medan övriga verksamheter minskade med 0,75 årsarbetare. Kommunstyrelsens budget 2022 utökades med totalt med motsvarande 8 årsarbetare jämfört med föregående år.

Nettokostnadsökningen från år 2022 till år 2023 uppgick till 8,7 mnkr (8,7 procent). Detta beror delvis på en organisationsförändring under 2023 där kommunens planenhet flyttades från dåvarande samhällsbyggnadsnämnden till kommunstyrelsen. Verksamhetsflytten stod för 2,6 mnkr av denna ökning. Planenhetens kostnader ska enligt rådande ekonomistyrningsmodell täckas av intjänade intäkter, varför enhetens ekonomi inte ska påverka kommunstyrelsens nettokostnader. Men till följd av att enheten genererade ett underskott kom dock kommunstyrelsens nettokostnadsutveckling att påverkas negativt med ovan nämnda belopp. För att vända den utvecklingen behöver planheten öka debiteringsgraden kommande år.

Under 2023 utökades kommunstyrelsen budget med motsvarande 13 årsarbetare jämfört med föregående år. Av dessa var det 12 årsarbetare som tillfördes till verksamheter vars kostnader inte ska påverka kommunstyrelsens nettokostnadsutveckling (överförmyndarsamverkan, facklig verksamhet, IT-avdelningens och planenhetens verksamheter) medan övriga verksamheter utökades med 1,5 årsarbetare. Utöver detta påverkades kommunstyrelsens nettokostnad av exempelvis kostnader för tjänsteavveckling, samt kostnader för larm och bevakning, tillsatta vakanta tjänster, fakturahanteringssystem, centralisering av folkhälsomedel, samt lägre statsbidrag kopplade till massflyktingsdirektivet och mottagande av flyktingar från Ukraina.

Något som även påverkar kommunens, inklusive kommunstyrelsens, kostnader är ett ökat behov av IT-stöd och IT-säkerhet. Mellan åren 2021–2023 ökade kostnaderna för kommunens IT-avdelning (exklusive receptionsverksamheten) med 8,2 mnkr (18,3 procent). Antalet budgeterade årsarbetare ökade under perioden med 3,5 (och ytterligare 0,5 årsarbetare till år 2024).

Alingsås kommuns kostnader för överförmyndare/-nämnd, mätt i antal kronor per ställföreträderskap, är relativt höga jämfört med liknande kommuner. Samtidigt så framgår att kostnaderna sjunker och förväntas fortsätta göra detta i och med en ökad samverkan med Ale kommun. Detta tillsammans med att kommunstyrelsen övertagit ansvaret för kommunens kost- och lokalvårdsenhet medför att kommunledningskontoret under 2024 kommer fortsätta utökas med fler årsarbetare.

Ser man till personalnyckeltalen så framgår att omsättningen av personal på kommunledningskontoret har minskat de senaste åren, vilket även varit fallet för kommunen som helhet. Utvecklingen kan förklaras av den ekonomiska inbromsningen och en osäker arbetsmarknad. Kommunledningskontoret ser även förbättrade möjligheter att rekrytera personal, vilket medför att kommunen har förutsättningar för en mer resurseffektiv organisering.

Utfallet från pulsmätningarna visar att medarbetare på kommunledningskontoret trivs med Alingsås kommun som arbetsgivare. Detta avspeglas även i sjukfrånvarotalen där kommunledningskontoret har en lägre sjukfrånvaro än övriga förvaltningar. Sjukfrånvaron minskar även för kommunen som helhet och är förhållandevis låg i jämförelse med grannkommunerna i Göteborgsregionen. Sjukfrånvaron är dock fortfarande högre än genomsnittet bland övriga kommuner i Sverige.

Kommunledningskontoret har färre medarbetare per chef än vad övriga förvaltningar har. Detta beror på att kommunledningskontoret har fler områden som kräver spetskompetenser men samtidigt inte lika många medarbetare. Cheferna på kommunledningskontoret har även i högre grad en mer operativ roll än vad chefer i övriga förvaltningar har.

Under rubriken Kvalitetsnyckeltal ovan presenteras de nyckeltal som bedöms som relevanta för att indikera kommunledningskontorets prestationer. Det har under arbetet med att ta fram genomlysningen blivit tydligt att det saknas bra kvalitetsnyckeltal som möjliggör att kommunledningskontoret kan jämföras med andra kommuners centrala stödfunktioner. Om man dock utgår från de nyckeltal som finns, så har Alingsås ett nyckeltal som är särskilt betydelsefullt – kommunledningskontorets serviceenkät. I denna tycker kommunens chefer och medarbetare till om det stöd och service som kommunledningskontoret erbjuder. Resultatet i undersökningen visar att den totala nöjdheten av kommunledningskontorets stöd och service är förhållandevis god. Det som efterfrågas är framförallt ökad stöttning gällande vikarieanskaffning och upphandling. Kring dessa områden sker redan utveckling.

Gällande kommunens upphandlingsverksamhet framgår att företagen blir allt nöjdare och det preliminära resultatet för 2024 indikerar på en förbättring gentemot 2023 års resultat. Det hade varit möjligt att stötta förvaltningarna i upphandlingsfrågor bättre och samtidigt nyttja resurser mer effektivt om Alingsås kommun i högre grad ingår i samverkansavtal som genomförs av större upphandlare, såsom Göteborgs stad. Detta kommer samtidigt innebära att Alingsås kommun i lägre grad än idag kommer kunna ha egna önskemål och krav.

Precis som bland de ekonomiska nyckeltalen så framgår det i kvalitetsnyckeltalen att behovet av IT-stöd blir allt större. Kommunledningskontoret ser att attacker gentemot kommunens IT-infrastruktur ökar samtidigt som också efterfrågan från verksamheterna av digitalisering ökar. Digitalisering och automatisering är en viktig hörnsten i det effektiviseringsarbete som Sveriges kommuner behöver anamma för att bibehålla en hög välfärd. Kommunledningskontoret behöver därför fortsätta att ge ännu mer stöd och möta verksamheternas behov om en digital utveckling. För att uppnå detta behöver IT-

verksamheten fokusera sina resurser och skapa en struktur som är resurseffektiv att underhålla.

Alingsås medborgare är nöjdare med kommunikationen vid större förändringar än både jämförbara kommuner såväl som med genomsnittet bland Sveriges kommuner. Likaså går det också att se en högre nöjdhet hos invånarna i Alingsås kommun gällande trygghet. Här kvarstår dock skillnader mellan män och kvinnor, då Alingsås kvinnor upplever mindre trygghet i jämförelse med kvinnor i övriga kommuner i Sverige.

Delaktighetsindexet anger hur väl kommunen möjliggör för medborgarna att delta i kommunens utveckling. Resultatet visar att Alingsås i förhållandevis hög grad möjliggör för invånarna att få information. Men för att förbättra resultatet i undersökningen behöver kommunen bland annat ha nämndsammanträden som är öppna för allmänheten och genomföra fler medborgardialoger.

Utifrån ovan nämnda nyckeltal och beskrivning så framgår att kommunledningskontoret presterar inom en mängd områden och i rollen att stötta förvaltningar och nämnder. Samtidigt kvarstår att det finns utrymme för ytterligare effektivisering. Det bör vara möjligt att fokusera resurser så att stödfunktionerna fortsätter ge ett gott stöd på samma gång som resurser kan frigöras för att underlätta förvaltningarnas utveckling. De primära åtgärderna handlar om att standardisera, förenkla och effektivisera uppföljning och administration. Att underlätta ärendeprocesser men samtidigt bibehålla bra beslutsunderlag och information till kommunens förtroendevalda.

Likaså kan personalresurser nyttjas mer effektivt. De stora vinsterna finns dock i att genomföra förändringar på kommunövergripande nivå snarare än specifikt för kommunledningskontoret. Det finns redan pågående utvecklingsprocesser inom området – exempelvis utvecklingen av kommunens arbetsgivarvarumärke, samt ordinarie processer för hälsofrämjande och förebyggande åtgärder. Dessa åtgärder bör fortsätta men kompletteras med ytterligare åtgärder för att effektivisera kommunens resursutnyttjande.

Ett ytterligare område som bedöms relevant att effektivisera är hur förvaltningar nyttjar kompetenser hos medarbetare på en övergripande nivå. Genom en ökad samverkan, både mellan förvaltningar såväl som med andra kommuner, så går det att samla en högre spetskompetens på kommunnivå men samtidigt ha lägre kostnader.

3 Effektiviseringsåtgärder

Här presenteras de effektiviseringsåtgärder som kommunstyrelsen beslutar att genomföra utifrån ovanstående analys. Det finns fyra kategorier av åtgärder; de som ska genomföras på kort sikt (2024–2025) och de som behöver längre tid för att genomföras (innan 2028). Samt de som behöver utredas vidare av kommunledningskontoret och de som behöver utredas men på en kommunövergripande nivå och därmed involvera flera förvaltningar. Den totala besparingsmöjligheten bedöms utifrån nedanstående åtgärder vara 3,8 mnkr. Den totala besparingen kan dock komma att utökas ytterligare då det för flera åtgärder anses vara för tidigt för att göra någon bedömning.

Arbetet med genomlysningar är något som planeras ske återkommande. Genomlysningen behöver därför revideras årligen utifrån nya behov och förhållanden. Likväl kommer nedanstående effektiviseringsåtgärder kompletteras med nya allteftersom. De åtgärder som presenteras här kommer följas upp genom ordinarie uppföljningsprocess och genom kommande genomlysningar.

3.1 Effektiviseringsåtgärder på kort sikt (under 2024–2025)

Möjlighet	Beskrivning	Kategori	Besparings möjlighet
Översyn av kommunens IT-system	Ta bort system som har dubletter eller inte nyttjas. Undersök även om system kan ersättas med billigare alternativ	Verksamhetsförändring	Besparing om 1 000 tkr
Minska kostnaden för upphandlingar och konsulter	Anslut genom samverkansavtal till större upphandlingar som genomförs av upphandlare såsom Göteborgs stad och ADDA inköpscentral	Verksamhetsförändring	Besparing om 350 tkr
Effektivisera kommunledningskontorets beredning av andra nämnders handlingar	Effektivisera administrationen genom att i högre grad nyttja handlingar från andra nämnder	Verksamhetsförändring	Besparing om 100 tkr
Utökad integration och automatisering	Centralisera och integrera IT-system för att effektivisera arbete	Verksamhetsförändring	Besparing om 500 tkr
Se över möjligheten att ha färre telefoner	Hitta personliga lösningar som gör att antalet telefoner kan minska	Verksamhetsförändring	Besparing om 500 tkr

3.2 Effektiviseringsåtgärder på lång sikt (innan 2028)

Möjlighet	Beskrivning	Kategori	Besparings möjlighet
Ta bort blanketter som ska registreras genom E-tjänst	Minska administrationen genom att integrera E-tjänster med ekonomisystemet. Detta gäller exempelvis underlag till kundfaktura och interndebitering	Verksamhetsförändring	Besparing om 100 tkr
Fokusera åtgärder för att minska personalomsättning	Genomför analys och riktade åtgärder för att stötta de enheter och verksamheter där det är en hög personalomsättning	Verksamhetsförändring	För tidigt för att bedömas
Hitta lösningar som är nytänkande inom arbetsmiljö	Utarbeta en metod för att hitta en rimlig nivå för arbetsmiljöåtgärder	Verksamhetsförändring	För tidigt för att bedömas

3.3 Effektiviseringsåtgärder som behöver utredas av KLK

Möjlighet	Beskrivning	Kategori	Besparings möjlighet
Se över attestreglementet för mindre fakturor	Utred om det räcker med en attestant, om det är lämpligt och om det frigör tid	Verksamhetsförändring	Besparing om 250 tkr
Effektivera kostuppföljningen	Utred möjligheten att frigöra resurser genom effektivare kostuppföljning	Verksamhetsförändring	Besparing om 700 tkr

3.4 Effektiviseringsåtgärder som kräver kommunövergripande utredning

Möjlighet	Beskrivning	Kategori	Besparings möjlighet
Översyn av interndebiteringar	Undersök om det är möjligt att frigöra tid genom att minska administration av interndebiteringar mellan förvaltningar	Verksamhetsförändring	Besparing om 200 tkr
Se över processen för ärenden som ska behandlas politiskt	Utred om processen går att standardisera och göra effektivare. Framförallt för sekretessärenden	Verksamhetsförändring	Besparing om 100 tkr
Utred lämplighet i att samordna kommunens juristkompetenser, samt utred juristsamverkan med andra kommuner	Utred möjligheten att öka det juridiska stödet samtidigt som man kan minska konsultkostnader	Förändrat ansvar/organisation	För tidigt för att bedömas
Utred lämpligheten att överanställa personal	Utred om det är lämpligt att överanställa personal inom verksamheter som har hög vikarieanskaffning	Förändrat ansvar/organisation	För tidigt för att bedömas
Utred möjligheter att effektivisera schemaläggning	Utred möjlighet att genom tekniska lösningar optimera schemaläggningen	Verksamhetsförändring	För tidigt för att bedömas
Utöka samordningen av personalresurser	Öka möjlighet att låna personal från andra enheter	Förändrat ansvar/organisation	För tidigt för att bedömas
Undersöka möjligheten att dela kompetenser med andra kommuner, förvaltningar eller bolag	Utred om det är möjligt att dela spetskompetens med andra. Detta kan exempelvis röra geotekniker, byggnadsantikvarie, kommunekolog, samt experter inom ex. bullerskydd eller dagvatten	Förändrat ansvar/organisation	För tidigt för att bedömas

